

Pulma-rie

U. 4.

kuis wõin ma õigeks ja õnsaks

lõda.
Juwillitt

Saksa kelest wälja kirjotand

J. W. Rosenberg.

Roomatukogu

Tallinnas, 1865.

Trükkitud J. H. Gresseli kirjadega.

Das dem Druck vorstehender Schrift von Seiten des
 Reval'schen Evangelisch-Lutherischen Stadt-Consistoriums kein
 Hinderniß entgegensteht, wird desmittels attestirt.

Reval, Stadt-Consistorium, am 27. August 1865.

Im Namen des Reval'schen Evangelisch-Lutherischen
 Stadt-Consistoriums:

Vice-Präsident Dr. Birgensohn,

N° 192. (L. S.)

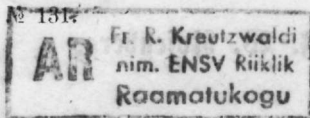
G. v. Gloy, Secr.

Ar 865

Pulmarie

Von der Censur gestattet.

Dorpat, den 17. September 1865.

39 390

Pulma-rie.

Üks Ewangeliumi tru tener tulli ühhe Es-
maspääwa hommiko warrakult omma söbra,
Tomas Edwarti jure, kes haigusse pärrast
ei woinud Pühhapääw kiriko tulla jutlust
kuulma. Ta leidis tedda tähhelepannes
Piiblist luggewad. „Se on õige, Tomas,“
hakkas hingekarjane sõbralikult temmaga rää-
kima; „teie näitade minnule nago üks Beroe
ristiinnimenne ollewad.“

„Beroe ristiinnimenne?“ küsis Tomas;
„ma arwan, se on üks uus ussotelts ehk
wõeras usk?“ — „Oh ei,“ wastas hinga-
karjane; „se on meie omma usk ja ussotelts
ja nisamma wanna kui Ewangelium ehk
armoõppetus isse. Apostlide Teggude rama-
tus peatük 17, salm 11 on sest ööldud:
„Agga need (Beroe liina rahwas) ollid
ausamad kui need, kes Tessalonikas ollid,
sest nemmad wõtsid se sõnna keige heamelega
wasto, ja otsisid iggapäwa kirja seest, kas
se pidid nenda ollema.“

Tomas. Se on hea, ma sowin ka tõeste,
nende Beroe rahwa sarnatseks sada; ma

Iodan, et Jummalala sõnna pääw päwalt ka mulle kallimaks ja armsamaks saab.

Õppetaja. Oh, Tomas, kui keik ristinnimesed Piibli amatyt ennam tähhelepannes, palwe waimoga ja uskus lueksid, kindla iggatsemisega hingeõnnistusse järrele, ja sellega pühha Waimo läbbi ennaft lasseksid õppetada ja juhhatada: nad saaksid siis paljo ennam ommas uskus kinditud, ja ei mitte ni igga õppetusse tulest wintsutud. Kui tahhame biged ristinnimesed olla, siis peame iggapääw ja holega selle pühha ramato seest luggema, siis saame kaswama meie Issanda ja Onnisteggia Jesusse Kristusse armus, tundmisjes ja tunnistusjes. No, mis tükki ollete tänna luggenud?

Tomas. Ma luggesin ühte tähhendamisese sõnna.

Õppetaja. Meie Issand on sedda õppetusse wiisi — tähhendamisese sõnnu — jaggedaste prufinud. Üks tähhendamisese sõnna, Tomas, on nago üks kues, maal ehk pilt ei mitte filmale, waid waimule. Mis tähhendamisese sõnna ollete nüüd praego luggenud?

Tomas. Sedda luggu kuninglikust pulmast, mis on Matteusse Ewangeliumi 22 peatükis.

Õppetaja. Se on üks ärrataja selletus ja õppetus surest armo rikkusest, mis Ewangeliumi läbbi saab waeste pattustele pakkutud, ja isjalikust Jummalala tahtmisest, et

keik woiksid seft osja wötta. Duntud näh-
tawa asjade läbbi tahtis Dnisteggija tund-
mata näggemata asjo melle selletada mad-
dala ja tähtja sönna dega, et keik woivad
seft arru sada. Sepärrast peame tähhendusje
sönnu ei mitte alwaks, waid wägga kalliks
piddama.

Tomás. Jah töeste! — ja ommeti, kui
kaua ollen ma ses asjas efsinud ja mitte
neid viete armsaks piddanud; — kui kaua
ollen ma jutlust — Ewangeliumi armo õp-
petust — kuulnud, ilma et ma ollen omma
füddant Issandale annud. Se on suur
arm, et mind ei saand siis mitte wälja
wisfatud, kui wimaks omma Dnisteggija
jure tullin.

Õppetaja. Wäljawisfatud? Tomás, seft
polle jo jutto! Kuidas woib sada wälja
wisfatud, kui õnnistusse ja armo näljane
pattune Dnisteggija Jesusse jure tulleb?
Ta on ütelnud: „Keik, mis Issa minnule
annab, se tulleb minno jure, ja kes minno
jure tulleb, tedda ei tahha ma mitte wäl-
jalükkada. Joan. 6, 37. Pange neid
sönnu tähhele: „tedda ei tahha ma wälja-
lükkada;“ agga need sinuatsed sawad wi-
maks se al wäljalükkatud, kes siin mitte
Kristusse jure ei tulle, et neil woiks igga-
wenne ello olla.

Tomás. Ja muidogi; ommeti on selle
tähhendamisse sönna sees middagi, mis mind
saggedaste wärrisema teeb. — Kuningas

ütles omma sullaste wasto: „Sepärrast min-
ge teelahkmete peale, ja kutsuge pulma ni
mitto, kui teie ial leiäte. Ja needsammad
sullased läkšid wälja tede peale, ja koggusid
keik kofko, ni mitto kui nemmad leidsid, ja
pulma kodda sai täis neid, kes laudas istšid.“
Matt. 22, 9. 10. Need head ja kurtjad,
keik ühheskous ja keik tullid pulma; agga
ommeti olli üks seal, kes ei sanud mitte
wasto wöetud. — Oh, ma kardan, et min-
na ka se üks ollen!

Dppetaja. Suggege ommeti sedda kofhta.

Tomas. (Sugges) „Siis läks kunningas
šisse neid waatma, kes laudas istšid, ja
näggi seal ühhe innimesse, kellel pulmariet
ep olnud selgas. Ja ta ütles temma wasto:
Söbber, kuidas sinna seie olled šisse tulnud,
ja sinnul ep olle pulmariet? Agga temma
ei sanud šönnagi suust. Siis ütles kunningas
teenritele: Sidduge temma käed ja jal-
lad kinni, ja wötke tedda, ja heitke teds-
da keigesüggawama pimmedusse šisse, seal
on ullumine ja hammaste kirristamine.
Matt. 22, 11—13. Teie näte, saab jo
ommeti wimaks wäljawisšatud, kes tähhele-
pannemata ja kólwatumal wišil pulma tulleb.

Dppetaja. Mitte ommeti šis, kui meie
agga just nenda tulleme, kuidas meid kutsu-
tud.

Tomas. No jah, sesamma on se ašši
ehk punkt, mis mind kartma teeb. Kas se
waene mces mitte ei tulnud nenda, kuidas

ta olli kutsutud? Sullased piddid tede peale minnema ja piddid pulma kutsuma, ni paljo kui nad kätte said. Siis leidsid nemmad ka sedda waest meest ja ollid tedda pulma kutsunud, kelle peale kuningas kohhut möistis; ta tulli jo kutsumisje peale, ja ommeti sai wäljawisfatud hukkatusse sisse!

Öppetaja. Ja muidogi; agga temmal olli süüd ja se süi asñ ehk wigga on seal ka böldud.

Tomas. Mis olli temma wigga ja süi?

Öppetaja. Temmal ei olnud ühtegi pulmariet selgas.

Tomas. Agga pulma kutsumisje jures polnud ühtegi jutto pulma ridest. Kuningas ütles agga: „Minge teelahkmitte peale, ja kutsuge pulma ni mitto, kui teie ial leiате.“ Eks te' nä, pulma ridest polle siin mitte sönnagi böldud.

Öppetaja. Ei kül mitte; agga töeste: se mees tulli kuningaga maeasse, ja kuningaga sullased ütlesid temmale, et enne kui ta pulma tuppä lähheb, pulmariet piddi selgapannema, mis kuningas ka temma jauks olli seadnud, ja töeste, need sullased pakkusid temmale sedda riet, agga temma seisjis wägga selle wasto, ja ei tahtund sedda pulmariet selga panna. Kas teie ei mötle, et temma sai bigusse pärrast hukka möistetud?

Tomas. Ma ussun kül; agga kas sai siis temmale töeste pulmariet paklutud?

Öppetaja. Jah töeste; sest muido olleks

se mees ennast sega wabbandanud, et temmal ei olle pulmariet, ja kuningas ehk polleks sedda mitte küsfinud. Se wiis ehk pruuk on ammuft aeast tänna päwani rikaste ja suurt suggu rahwa jures hommiko maal, et kes pulmad teggi, lastis enne ka keige pulmalistele rided tehha.

Tomas. Agga sest ei seisa ühtegi tähhendamisese sõnnas ööldud.

Öppetaja. Ei, Tomas. Agga nenda kui ma jubba ütlesin, üks tähhendamisese sõnna on waimule sedda, mis üks pilt ehk kuiw filmale: se panneb ühte suurt töe asja waimo filmade ette ja selletab sedda ärra. Iggal kuiul ehk tööl on omma peaassi, mis se teggia peab tähhelepannema; nenda on luggu ka ühhe tähhendamisese sõnna sees. Sest asjast, kuninglikust pulmast, kõnueles Önnisteggia kui ühhe prugi ehk wisi peal, mis temma aeal ka allati olli ja weel praego seal leida on. Se pulma wiis olli Temma kuuljatele wägga tuttau ja selge asfi; sepärrast ei polnud ka mitte tarwis tähhendamisese sõnnas keik sedda piddo wisi üksawalt ja üsna laialt waea nimmetada. Siin polle mitte se luggu, waid selle tähhendus se peaassi ja wägga tähhelepanna; sellepärrast on se ka üks tähhendamisese sõnna. Tuttawa nähtawa asjade läbbi tahtis Önnisteggia tundmata näggemata ehk waimoliko asju selletada. Se suur töeasfi, mis Kristus sega öppetada tahtis, olli se, et

keik inimesed Ewangeliumi armule kutsu-
tud ja wasto wõetud on, kui nemmad agga
etteseatud wiisil senna tulleswad.

Tomas. Agga mis peab siis nüüd se
pulmarie tähhendama?

Õppetaja. Ma tahhan teile sedda asja
felletada, Tomas. Üks mees, kes hilja aea
eest surri, ellas mitto aastad Palästina —
seal pühha maal, kus prohwetid, meie Ön-
nisteggia, temma ewangelistid (jüngrid) ja
apostlid (armoõppetuse kulumata) on ella-
nud. Temma räkis ükskord omma sõbra-
dele sedda tõejutto nenda: „Ma sowisin
wägga, ferd hommikoma pulma miina.
Sedda petakse ikka weel kesk baéal, nenda
kui tähhendamisse sõnnas künneist neitsist
Matt. 25, kirjotud on. Mo sureks rõmuks
lakkitas üks rikkas mees omma teenri-
galle kirja: omma tütre pulma kutsuma.
Ma tahtsin ta sowimist temma ja omma
auks ja rõmuks täita ja pannin omma head
ehk keige parremad rided selga, senna pul-
ma miina. Tee peal tulli mul üks sõbber
wasto, ja küsis mind, kuhho ma lähhen?
Ma wastasin: „Pulma.“ — „Agga teie ei
woi ommeti mitte nenda miina,“ wastas
ta, „teil ei olle jo pulmariet selgas.“ —
„Pulmariet?“ küsijin ma, „mul ei olle pul-
mariet selga panna; need mis mul praego
ümber on, on jo alles üsna ued ja head“
— Mo sõbber kinnitas mulle: „Sa tõeste
on teil pulmariet; kui te' koeo taggasi miina

ja omma teenri käest küsida tahhate, siis fate eesleida, et kutsumisje kirjaga ka ühtlase pulmarided sadetud on. Söbber, wötke waewaks ja minge agga koeo taggasi ja küsfige järrele. Teie tener on ehk sedda unnuustanud woi polle tahtnud teile ütelda. Agga isse omma rietega ei woi mitte seina pulma miina — ei ja mitte wasto wöetud.“ — Kui ma koeo taggasi tullin, leidfin ühhe wägga kenna üllikonna ees mulle sealt sadetud. Ma läksin nende rietega pulma, ja mind sai wägga armsaste wastowöetud. Ja sain seal ka arru, et töeste omma rietega polleks ma mitte pulma kotta sanud, mis minnule ja ka pulma perremehhele olleks häddaks ja kahjuks olnud, agga ommeti rahwa wisi ja kombe pärrast ei olleks woinud parrata: kui polleks ka sealt mitte ennam teisa sada olnud, olleks pidand kanna pealt ümber pöörma ja häbbiga koeo taggasi tulles.“ —

Kas moistad nüüd, Tomas, mikspärrast kunningas sedda meest laskis pulmast wäljawisfata?

Tomas. Jah, tännan õppetaja, nüüd ma saan arwo. Se sündind ka mitte üsna sellepärrast, et tal pulmariet ei olnud selgas, waid sest et ta wasto seisis ja ei tahtnud sedda selga panna, mis ka temma jauks ollt walnis pandud.

Õppetaja. Menda se ollt ka. Ja kas teie ei nä nüüd, et selle mehhel paljo süüd

ja kuningal suur õigus olli? Sest kuningas polie mitte ükši pulmad teinud, waid ka pulmarided murretsenud.

Tomas. Agga kuidas lastsid need teenrid ehk ukse hoidjad sedda meest siis omma rietega pulma tuppa minna, sest meie kuleme, et ta peale sai pulmaliste ees ja kuuldes kohhut mõistetud ja pulma lauast wäljamissatud (iggawesse) nuhtlusse paika.

Dppetaja. Temmal wois ehk head rided selgas olla ja ehk ta olli torre, ausam, ja penem mees ennam kui keik teised, et ta teenride wasto hakkas ja isse omma wõimuslega sisseläks, ja et nemmad ka ei tohtind woi tahtnud temmaga jahtima hakkata. Agga kui kuningas tulli ja keik omma pulmalissed üksawalt järrele watas, siis — olgo keik kuidas olli, se on parrem: meie tahhame nende salmide pea asja tähhelepanna.

I.

Jesus räkis sedda tähhendamisse sõnna ja se tähhendab ta ennese kohta. Se kuningas, kes pulmad teggi, on: Jehowa Jummal omma kolme aino ollemisse sees: Issa, Poeg ja pühha Waim. Need teenrid ehk sullased on keik hinge karjatsed ehk Jummalala sullased ja jummalakartlikud ja Temma armastajad innimesed, kes siin Temma õnnistusse osasamisesele keiki innimesi kutsuwad mailma teede pealt, olgo rikkad ehk waesed, üllemad ehk allamad ehk

üdna pattused. Need pulmad on: se iggawenne rahho, rööm ja önnistus taewas Jummal au järje ees. Pulmalised — keik önsad hinged, kes selle taewaliko önnistusse ossasamisesele wastowöetud. Ja se wäljawisfatud mees: kes omma öigusse ehk käsjo teggude peale lootwad ehk se, kes Jummalast ja omma hinge önnistussest ühtegist ei holi nago rikkas mees Ewangeliumis. Pulmarie — Kristusse ärralunnastamisese öigus keige mailmale walmistud.

Keigi pattune ei lähhe sellepärrast hukka, et temmal ei olle önnistust walmistud. Sedda on Jesus keigile tonud omma kibbeda kannatamisese ja surma läbbi. Ewangelium ehk armööppetus saab ühhe pulmaga tähhendud ja selletud. Keik on kutsutud, ja keikile on Jummal omma armo ja hinge önnistust seadnud. „Sest nenda on Jummal mailma armastanud, et Temma omma ainosündinud Poega on annud, et ükski, kes Temma sisse ussub, ei pea hukka jama, waid et temmal iggawenne ello peab ollema.“ Joan. 3, 16. Se pulma kutsuminne tähhendab keikide kohta, et keik on Ewangeliumile ehk armööppetusesele kutsutud ja keigile on armouksed lahti, kes agga sedda tahtwad kuulda ja sissemiina. „Tulle; ja kel janno on, se tulgo, ja kes tahhab, se wötke ellowet ilma.“ Jlm. 22, 17. — „Sepärrast woib Temma (Jesus) ka allati ja täieste önsaks tehha neid, kes Temma

lääbi Jummalala jure tulleswad, ja ellab ikka
 jeks, et Ta nende cest pallub." Ebr. 7, 25.
 Kui nüüd pattune ei tahha tulla egga kuul-
 da, siis lähheb temma iggaweste kadduma
 — hukka — mitte sepärrast, et ärralunnas-
 tamist ja ello rohto nago temma jauks ei
 olle, waid sellepärrast, et ta on põlganud
 ja läilaks piddanud — pakkutud Ewangeli-
 umi armo wastowötta.

III.

Pattune peab Jummalast kindlast featud
 teed möda Temma jure tullesma, kes ütleb:
 „Minna ollen tee, ja tödde ja ello." Jo-
 an. 14, 6. Eks need Dunnisteggia armo-
 täis sõnnad andwad meile ses asjas selget
 tõetuunistust? Se mees tähhendamisse sõn-
 nas olleks pulmas kunningast wastowõetud
 sanud nago keik teised, olleks temmal agga
 pulmariet ümber olnud. Tõeste, se olli
 temma kord ja kohhus sedda tännoga was-
 towõtta, mis ka temmale armust antud.
 Pattune ei tohhi ial omma ennese õigusses
 Jummalala ette tulla; sest temma ommal ei
 olle sedda õigust, mis Jummalala ces maksab.
 „Ja meie olleme keik, kui ühhed rojased,
 ja keik meie õigusjed kui ridepealne rie;
 ja meie keik olleme ärranärtsinud kui leh-
 hed, ja meie üllekohhus wiib meid ärra kui
 tuul," ütleb prohwet Jesaia 64, 6. „Nen-
 da kui kirjotud on: Ei olle, kes õige on,
 ei ühteainustki" Rom. 3, 10. -- Kuidas

woib siis pattune Jummalale ette tulla ja taewa pulmalaudas Õnnisteggiale kitusse laulusid keige pühhade seltsis laulda? Temmal peab enne pulmarie selgas ollema, se on: Jesusse Kristusse õigusse riet — Temma ärralunnastamisse tõga tenitud õigus, kellest Jummalal head meelt on. Pange tähhele, mis pühha kirri ütleb: „Sest Kristus on, kui meie alles nõdrad ollime, ommal aeal furnud nende eest, kes jummalakartmata.“ Rom. 5, 6. „Sest Temma (Jummal) on Tedda, kes ühhestki pattust ei teadnud, meie eest patto õhwriks teinud, et meie pidime Jummalale õigusseks sama Temma sees.“ 2 Kor. 5, 21. „Ei ükski lihha Temma ees ei pea kiitlema. Agga temmast ollete teie Kristusse Jesusse sees, kes meile Jummalast on sanud tarkusseks, ja õigusseks ja pühhitsusseks, ja lunnastamisseks.“ 1 Kor. 1, 29. 30. Piibel ütleb meile, et meie kõrgekõldeitud Õnnisteggiale omma ennese täieliko õigusse läbbi Jummalale õigust ja sedda keige suremat head, mis taewas woib olla — waeste pattustele tonud. Et nüüd Jesus sedda iggawest õnnistusse tööd meile hukatusse wäärt pattustele teinud, siis peame ka Temma jure tulles, kui tahhame ello sisse minna, Temma sisse uskuma ja Temma tenistusse kui selle ainisa põhja peale lootma, mispärast Jummal meile armuline on. Siis jame pattude andeksandmist, ello ja õnnistust usna sellepärast, mis

Kristus meie eest teinud ja kannatanud ja se saab meile õigusseks arvatud Kristusse sees Jummalas ees, kes ütleb: „Temma päiwil peab Juida abbi sama ja Israel julgeste ellama, ja se on Temma nimmi, mis Sedda hütakse: Jehowa, meie õigus.“ Jerem. 23, 6. — Kui nüüd pattune selle wiisi peal Jummalas jure tulleb, siis panneb ta sega sedda pulmariet ümber ja saab sedda õigust kätte, mis Õnnisteggia ka temmale on walmistanud. Jah, Temma on se ainus tee, mis õnnistusse sisse wiib. Pähheb agga pattune kadduma ja hukka, siis se jünnib: et ta mitte etteseatud töe teed möda ei olle tahtnud Jesusse jure tulla, kes se algminne ja ots on. Ta ei tahtnud pulmariet mitte selga panna: kas polle temma hukatus siis mitte õige ja parras? — Selle peale peab kartussega mõtlema ja siin aegjaste meelt parrandama ja pattust pöörama, sest seal ei olle sedda ennam mitte. „Sepärrast, nenda kui pühha Waim ütleb: Tanna, kui teie Temma heält kulete, siis ärge tehke ennesta süddamed mitte kõrwaks!“ Ebr. 3, 7. 8.

III.

Kui pattune, kes polle Kristusse sees surnud, ükskord Jummalas lohtojärges ees seisab omma wiimist ja iggawest jädawat lohto otsust kuulmas — siis jääb ta nago teletumaks, nenda kui se mees tähhendamisse

sõnnas, ja ei sa sõnna suust, ennast wabbandada, se on: temma ei woi ühte ainustki sõnna selle sure Jummalale kohta ees ütelda; siis tulles ta pattud, sõnna ja teoga tehetud, keik ühhe korraga ta meele ja filmade ette, esimesest kuni wiimsest pattust sadik, mis enamist siin ammugi ärraunuustud, ja tunneb ennast ärrakaddund ja hukkamõistetud iggaweste.... mitte sellepolest, et tal polle Lunnastajat olnud, waid sepärrast, et ta sedda Lunnastajat ja Dnnisteggiat on ärrapõlganud. Temma ei tahtnud pulmariet koggoniste ümberpanna. — Teie näte, Tomas, se tähhendamisse sõnna sest pulmast, on troostiks ja õppetuseks keigile, kes õige tee peal Kristusse jure tulles; agga ka täis tõe maenitus keigile, kes Temma õigust, sedda õiget ja iggawest pulmariet, misga meie keik Jummalale ees wõime seista, polle tahtnud siin mitte wastowõtta, waid on ärrawiskanud. Se on keige hirmsam pat, mis tuhanded hukatusse sisse on lükanud ja saab sedda, Jummal parrako, weel teggema. Oh et ma igga inimesele, kes omma patto ei tunne, Jummalale sõnnu wõiksid süddamesse kirjutada, et ta wõiks selle peale wärristussega mõttelda, mis häbbi ja abhastust ta siis saab tundma, kui ta ükskord „ilma pulmarideta“ Jummalale kohta järje ees saab ilmuma. Salomoni õppetuse=Sannades 1, 24—31. on ööldud: „Agga et ma olen hüüdnud, ja teie ollete

wasto tõrkunud, ma ollen omma kät sirru-
tanud, ja ükski ei pannud tähhele; ja teie
ei olle ühheftki minno nõuust hollitud, egga
tahtnud mo nomimist mitte: siis tahhan
Minna ka teie hukatusses näerda, ma tah-
han irwitada, kui se tulleb, mis teile hirmo
teeb: Kui se, mis teile hirmo teeb, tulleb
kui ärrahärristamisese tuul, ja hukatus
teie kätte saab kui tulispä; kui kitsas ja
abhastus teie kätte tulleb; siis nemmad kül
mind hüüdwad, agga Minna ei wasta mitte;
kül nemmad warra hommiko (se on: kōhhe
pärrest sūt lahkimist) Mind otsiwad, agga
nemmad ei leia Mind (Jesust) mitte. Se-
pärrest et nemmad tundmist wihtasid, ja ei
wallitsend mitte Jehowa kartust ärra; ei
nemmad wõtnud minno nõuud, nemmad
laitsid keik mo nomimist: sepärrest peawad
nemmad omma wiiside kasso söma, ja omma
nõupiddamistest kül sama."

Tomas. Oh, need on biete tõssised sõn-
nad!

Õppetaja. Mis ka mitto meie päiwil
Ewangeliumi ülle woiwad mõttelda, ni saab
ommeti ükskord igga kaddund hing tunnis-
tama: „Se on se hukkamõistminne, et Wal-
gus on tulnud mailma sisse, ja inimessed
armastasid pimmedust enam kui walgust;
sest nende teud ollid kurjad.“ Joan. 3, 19.
Kui hirmus saab pattusele, kui ta pörgus
on, se mõtte ollema: „Ma ollen ärrakad-

dunud, iggaweste kaddund, mitte sest et pat-
tuste Dnisteggiat polle olnud, waid et ma
üсна melega sedda Dnisteggiat ollen enne-
sest ärrawiskanud, ja sellepärrast ilma armota
surnud ollen iggaweste." Mo Tomas, ellage
eddaši heaste, otfige tödde ja püüdke seisma
jäda tõe sisse. Wötke Jummal arm meid
hoida, et meie Kristust ärra ei wiska egga
põlga; wötke pühha Waim meile sedda ello-
rohto ja ärralunnastamisse wägge süddamesse
tua, mis Jummal enne mailma lomist om-
ma kolmainu ollemisese sees on ärramötte-
nud ja Jesus Kristus on walmistanud lei-
gile, keigile! ja peaks meie saggedaste ue
rõmoga sedda wanna laulo salmi laulma:

„Kristusese werri, õigus ka
Du mo au-, pulma- kuub, et ma
Ees kõlban Jummalale nüüd
Ja kui ma taewa lähhen siit.“

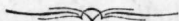
Ta tenistus mo tenistus,
Ta õigus minno lunnastus,
Sest ta mo sõbraks, wennaks saand
Ja Jummalat mull' isfaks teind.

Kui suur sa olled Isfand seal!
Kuis raatšin ma weel Ilma' peal,
Sind pahhanda ja kurwasta,
Muud tühjäd asjad armasta?!

Kus legi jalg weel polle käind
Ja ükski film siin Ilmas näind:
Se pulma lauda kutsud mind
Ja keiki, kes ei tunnud sind.

Ei nõua ühti minno käest,
Mis polle tuln'd so ommast wäest,
Kuid pulma riet küüsid mult,
Mis animo walmis tehtud fult.

So Waim mind lasse õppeta,
Mis mitte — ja pean — teggema,
Et leian sedda süddamest,
Mis otšin pühha kirja seest.

Kuis woin ma õigeks ja õnsaks sada?

Et meie nüüd ussust olleme õigeks sanud, siis en meil rahho Jummalala jures meie Isanda Jeesuse Kristuse läbbi. Rom. 5, 1.

Se salm on üks isseärranis wägga kallis pühha kirja õppetud, ja rägib õigekssteegemissest ehk õigeksamisest, ja sellesamma isseärrealisse wiljast: Jummalala rahhust. Kui meie agga õigekssteegemissest ehk õigeksamisest räkida tahhame, siis peame esmalt küsüma:

Mis se on õigeksvalmistama ehk õigeks sama? Se on puhhastud, pühhitsetud ja üsna ueks sama — keige omma mõttele, ello ja teggudega. Kui kegi, kelle silmad mustad ja rided täis soppa ehk mudda olleks, puhtaks pestud ja üsna puhta ja kenna rietega ehhitud saaks, ni et ta peast kummi jalguni ühtegi ennam puhhastamata, waid üsna puhhas ja kenna nähha oileks, siis on se inimenne omma ehtede polest õige ja woiß iggamehhe woi kas omma kunninga ees seista. Kui nüüd kegi, kes omma hinge

poolest puhhastamata ja ommas ellus ni ro-
jane on, seestpidi puhtaks pestud, kenna,
walge ja pulmaridega ehhitud saab, nenda
et temna hinge jures ühtegist kochta ennem
puhhastamata egga roja tippet polleks, waid
üdna puhhas ja kenna nähha on, nenda
fiis on nisuggune inimenne bige ja woib
Summala ees seista.

Kas nüüd on nisuggusid innimesi?
Ei olle, sündimisse polest ühteainustki; „sest
keik on patto teinud, ja on Summala auust
ilma. Nenda kui kirjutud on: ei olle, kes
bige on, ei ühteainustki.“ Rom. 3, 23. 10.
Meie sees ellab pat, silma himmo, lihha
himmu ja ello kõrkus, 1. Joan. 2, 16. ja
wäljaspiddi kaewawad paljo kurjad teud
meie peale, mis seestpoolt wälja kewad.
„Sest süddame seest tullewad wälja kurjad
mõtlemissed, tapmissed, abbiellorikmissed,
horajahhid, wargussed, walletunnistusjed,
teotamissed. Matt. 15, 19. Kellel agga
nisuggused kurjad himmud süddames on, ja
ommas ellus neid ilmsiks teeb, se ei olle
mitte bige ja ei woi ka Summala ees seista;
sest Summal ei olle üks Summal, kel hea
meel on belussesest; kes pahha on, sel ei woi
Temna jures asset olla. Paul 5, 5. „Ehk
eks teie ei tea, et üllekohtussed ei pea mitte
Summala riki pärrima? Urge eksige mitte;
ei horapidajad, egga wõera Summala teen-
rid, ei abbiello ärrarikjad, egga sallaja
roppud egga poiste naerajad, ei wargad,

egga ahned, ei jodikud, ei laitajad egga risujad ei pea mitte Jummalagi riki pärrima." 1 Kor. 6, 9. 10.

Kas meie ei woi ennast õigeks tehha? Ei mitte, sest meie ei woi sedda pärris patto omma seest wäljakiskuda, mis meie sees ellab, egga need tehtud pattud kahhetsemisse ja pattust pöörmissse läbbi üsna ärrakautada. Ehk wahhest mitto arwawad, et woiß keigesuggo risti ja hädda kannatuste läbbi, ehk keigesuggo pattust pöörmissse läbbi, mis omma peale pannakse, nenda kui paastumisse, isseennese pinamisse, waewamisse, palwelkäimisse, ehk ka waestele andidandmissse, awwaliko pallumisse ja eestpalwete läbbi: woiß hinge pesta ja wanna tehtud patto seest juurteni wälja kiskuda ja sutumaks ärrakautada ja Jummalaga ennast leppitada; kauge male: et woiß parrandamisse ja salgamisse läbbi pattud, mis meie sees ellawad, uhkusse, ahnusse, lihahimmo põlgamisse ehk mahhajätmissse läbbi neid ka ennem ja ennem surretada, wagga ello ja tössise süddame läbbi ennast puhastada, pühhitseda ja ni õigeks tehha, nenda, et woiß Jummalagi ette minna ja ilma kartuseta kohto ja pörgo eest, Temma ees seissta. — Agga need mõt ted ei polle mitte õiged. Regi ei woi omma pattud isse ärrakautada; „mis lunnastamisse hinda woiß innimenne anda omma hinge eest?" Mark. 8, 37. Ja regi ei woi ei mingi parrandamisse, pöörmissse ja salga=

missega omma uhkust, ahnuist ja lihhahim-
 mo, ühhe sõnnaga: patto omma süddamest
 wäljarokida. Pat jääb, ja kui ka nenda
 wannaks ellaks, kui Metusala; 1 Mos. 5, 27.
 pat jääb, kui ta kül keik päwad ennast wae-
 waks, palluks ja paastuks. Wannad inni-
 mesed on nisamma kui nored: kurjad, wi-
 hased, tiggedad, kaddedad, kawwalad, kan-
 natamata, ahned ja isse ka lihhalikud.
 Pat jääb kunni liwa Hannus labbidaga
 tulleb. Ehk kül muud ussolisised ehk palju
 ennast waimolikud innimesed — mungad
 ja nonnid — kloostrides ja mu palwekohtades
 neid mõtteid ja arwamissi hoidwad, ja teised
 ennast eesluggejaks ja palwepidajaks tewad
 ja tahtwad wäljaspiddisse waggadusse kom-
 bedega kes teab, mis head keik Jummal ja
 innimeste ees tehha, agga se on sagedast
 omma au ja kasso rahwa ees korjada. Tões-
 te, ükski ei woi ommast wäest pattust pöör-
 misse, palwepidamisse ja hea teggude läbbi
 Jummal ees ennast õigeks tehha. Ka pag-
 ganad on sedda katsunud, selle tee ehk wisi
 peal õigeks sada, et palju neist on kange-
 ste paastunud, ennast piitsaga peksta lastnud,
 okkaswodi heitnud ja weel mitmel muul
 wisi ennast pinanud ja waewanud, sellega
 ommale hinge warra ja rahho korjada, agga
 se keik on ilma asjata olnud. Ehk sawad
 nemmad wahhest kül innimestest õigeks ja
 pühhaks petud, agga Jummal ees se ei
 kõlba koggoni mitte. „Sest kui Abraam

teggudest on' bigeks mõistetud, siis on temmal kitust, agga mitte Jummalala ees." Rom. 4, 2.

Kas meie ei woi agga nüüd koggoni mitte bigeks sada? Wõib kül, agga ommeti mitte omma tenistusse, kannatamiste ja teggude läbbi, ei isse omma pöörmissse ja parrandamisfega, waid meie same bigeks mõistetud usso läbbi. Nenda ütleb meie tekst ehk selle selletusse peasõnnad: — „Et meie nüüd ussust olleme bigeks sanud, siis on meil rahho Jummalala jures meie Issanda Jesusse Kristusse läbbi.“ Se on üks teine, üks uus ja bige tee, mis mitte meie mõistussest ja joust ei tulle, waid mis meile Jummalast ilmutud on. Mis mitte isse omma teggude ja kannatamiste läbbi ei woi nõuda, sedda woib üksnes usso läbbi kätte sada. Nenda ütleb ka apostel Paulus: — „Bagganad, kes ep olle bigust nõudnud, on bigust kätte sanud, agga sedda bigust, mis ussust tulleb. Agga Israeli rahwas, kes bigusse kässo nõudis, ep olle mitte bigusse kässo jure sanud. Mikspärrast? sest et nemmad bigust ep olle mitte nõudnud ussust, waid nenda kui kässo teggudest; sest nemmad on enmast tõukand wastotõukamisse kiwwi wasto, nenda kui kirjutud on: Wata ma pannen Sionisse wastotõukamisse kiwwi, ja pahhandusse kaljo, ja ükski, kes temma sisse ussub, ei pea mitte häbbi sisse sama.“ Rom. 9, 30—33. Siis usso läbbi saab

innimenne õigeks mõistetud ehk omma pattudest puhtaks pestud ja, kenna, puhta ja walge rietega ehitud, nenda et ta Jummal ees woib seista, ja mitte surma, kohto ja pörge ees ei pruugi karta. Agga mis-suggune on se usk, mis meid Jummal ees õigeks teeb? Kas se usk künne käsjo sisse ja nende täitmisse peäle; ehk on se usk Jummal sisse; üks usk, et Jummal on ja ellab ja taewast ja maad on lonud ja üllespeab, ehk on se usk, et Jummal pühha ja õige ja hea ja kurja kättetasuja on; ehk on se usk, et Jummal armoline ja hallastaja on ja mitte meie surma, waid meie ello nõuab? — Ei ükski keikist neist, waid se on üks usk meie Issanda Jesusse Kristusse sisse, üks usk, et Jesus Kristus, se iggawenne Jummal Poeg, inimessöks saanud, et Temma meie pattud ennese peale wõtnud ja ristipu peale kannud on; et Temma meie eest werd higgistanud, — pange tähele, meie eest — ja meie eest hirmus waewatud ja pinatud, meie eest kibbowitsa kroniga teotud, meie eest keige raskeemat risti, hädda, waewa ja wallo kannud, ja meie eest risti lödud ja risti-pu peal rippudes surnud. Se sõnna: meie eest, on se peasõnna, se on se usk, et Ta meie eest sõnnawõtlis olli, ja keik Jummal käsud ja tahtmissed täitnud on. Dawet ütleb 40, 9: „Ma tahhan heal meel tehha sinno mele pärrast, mo Jummal! ja mo süddame põh-

ja on kässoõppetus." Selle usso läbbi Je-
 susse Kristusse sisse same Jummal a ees, vi-
 gekš möistetud, kui me' ka sedda weel mitte
 innimeste ees ei olle. Tõlner olli sesuggune
 ennam Jummal a kui innimeste ees ja nenda
 ka se pattune ristipu peal. Meie same
 agga sepärrast Jummal a ees õigekš möis-
 tetud, sest et meie selle usso läbbi Kristusst
 olleme ommale sanud keige Demma tenis-
 tusse, kannatusse, surma ja keige Demma
 sõnnakuulmisseg a kunn i surmani. Et Ta
 nüüd meie pattud on kautanud ja pühha
 on, siis olleme ka meie pattust ja nuhtlus-
 sest wabbad, õiged ja õnsad Jummal a ees.
 Sellepärrast olli wannal aeal keigil Jesusse
 Kristusse usklikud Pühhapäwal pärrast Lih-
 hawõtte, millal neid ka kirrikus walge rie-
 tega ehitud, ennamiist ristiti, märgiks, et
 nemmad usso läbbi ristmisseg pattust puh-
 takš pestud ja nende hinged pühhitsetud ja
 Jummal a ees puhtad ja pühhad on. Sel-
 lepärrast ka se Pühhapäaw kunn i tänna pä-
 wani walgekš Pühhapäwakš saab nimmetud.
 Et agga usso läbbi Jesusse Kristusse sisse
 Jummal a ees õigekš ja õnsakš saab, sedda
 näitawad meile peale nende siin tähhendud
 salmide weel paljo teised kohhad pühhast
 kirjast. Nenda ütleb Paulus: „Sa iggäiks,
 kes ussub, möistetakše sellesinnatše — Je-
 susse Kristusse — sees õigekš keigist sest
 — kässoseadussest — kust teie Mosesse kässo-
 õppetusse läbbi ei woinud õigekš sada.“

Apost. Teg. 13, 39. Ja eddasi ütleb ta:
 „Sest kässo ots on Kristus, õigusseks igga-
 ühhele, kes ussub.“ Rom. 10, 4. Ja weel:
 „Ja meie teame, et innimenne kässo teg-
 gude läbbi ei sa õigeks, kui agga Jeesuse
 Kristusse usso läbbi; siis olleme meie ka
 Jeesuse Kristusse siise usknuud, et meie Kris-
 tusse ussust piddime õigeks sama, ja ei mitte
 kässo teggudest; sest et kässo teggudest ei
 sa ükski lihha õigeks.“ Gal. 2, 16. Sue
 ka weel Rom. 1, 17; 3, 28; 10, 10.
 Gal. 3, 24; 5, 4. Wilip. 3, 3—10.

Kas ei pea siis innimenne ühtegi muud
 teggema kui agga uskuma, et õigeks ja
 õnsaks sada? Kas pea ta ennast siis mitte
 Jummalä armo ja Kristusse tenistusse wäärt
 ja kõlblikuks teggema? Ka sedda katsuwad
 ja arwawad wõera ussulised, nenda kui
 katoligid ja muud teised waimolikud, agga
 jälle ei mu pühja peal, kui omma au, kaupa
 ja kässo tagga aeada; sest et eestpallumised
 maksso pärrast olla keige santusele head, on
 ka nende õppetuse järrele kallid, et selle
 wiisiga ennast Jummalä armo ja Kristusse
 tenistusse wäärt, kõlblikuks ja õsjaliseks
 tehha, kui nemmad keiksuggused wäljaspid-
 dised pühhad kombes holega piddawad. Ag-
 ga meil pole middagi, ei ühtegi muud tehha,
 kui uskuda; ei prugi ühte õllekõrtgi tõsta,
 weel wähhem middagi maksso ja muud selle
 sarnast tehha, et se läbbi middagi pattude
 andeksandmiseks jure tehha. Innimenne

saab muido ja armust õigeks mõistetud Kristusse läbbi, kes keik on teinud, ja usso läbbi Temma sisse. Keik meie õnnistus on Kristusse sees, „Temmast on meil ärralunnastamine Ta werre läbbi ja se on pattude andeksandmine.“ Koloss. 1, 14. Ja se keik saab meile, mitte meie töö ja teggude läbbi, ei meie tenistusse ja wäärt ollemisse läbbi, waid üsna muido ja armust, agga üksipäini usso läbbi antud. Sest nenda seisab pühhas kirjas: „Meid mõistetakse Temma armust õigeks ilma, se ärralunnastamise läbbi, mis Jesusse Kristusse sees on, kedda Jummal on eune seadnud leppitamisse kaneks usso läbbi Temma werres, omma õiguse üllesnäitmisjeks, et temma need pattud, mis eune ollid sündinud, ja mis Jummal fallis, ei arwand süüks.“ Rom. 3, 24. 25. Ja jälle: „Teie ollete armust õnjalts janud usso läbbi: ja se ei tulle mitte teie käest; Jummal and on se, ei mitte teggudest, et ükski ei pea kiitlema.“ Ewef. 2, 8. 9. Meie ei woi eumast ialgi wäärt egga kõlblikuks tehha; sest meie ei woi ühtegi teggo tehha, mis hea olleks, hea, se on: Jummal ees hea. Mis head wilja woib üks metspu kanda, misga woib sedda heaks ja kõlbawaks tehha, et ta woiks ned oksad ja wõssud wälja aeada ja head wilja kanda? Ehk mis woib üks harrimata ja küllimata põld wilja kanda, ja misga woib küllida, et sedda pruukida ja kõlblikuks tehha? Ja nenda on se

ka innimesse jures, kes lomisest ehk sündi-
 misse polest ka kui üks metspu ehk harri-
 mata põld on. Rom. 11, 17. Matt. 13.
 Esialt peab ta kui pu pögitud, nago põld
 küntud ja küllitud sama, esite õigets teh-
 tud ollema, siis woib ta alles hakkata head
 wilja kandma. Se ettetullew luggo, mis
 meile Boos, üks usklik õppetaja juttustab,
 woib selle tarwis olla: julle, armas luggeja,
 sedda seiemale selletud tõe asja weel nähta-
 wamaks ja selgemaks teha. —

Mihkel, üks wagga mees, agga ta filmist
 wois näha, et ta kui hädda täis, ilma
 lotusse ja rahhota, ärranetud pattune olli,
 kellel waimo ello polest üsna kitsas näitas
 käes ollewad ehk küll tahtis pühha ja par-
 rem inuimeine olla, kui teised. Ta käis
 tihti kirrikus ja aastas ennani kui kolm
 forda laual ja ennamiiste igga Pühhapääw
 istus palwe maea eespenkis, kus ta ka sag-
 gedaste teistele ette lugges ja maenitjust ja
 palwet piddas; ja andis igga aasta kauniste
 paljo waestele mitmesuggo andisi ja tasjus
 keige rohkeinne wendade ko: godusse osja-
 maksud, wöttis waesed- ja kasso=lapsed om-
 ma maeasse wasto ehk lastis neid maeal
 omma kullo peal ülleskaswatada ja teggi
 paljo muud häid teggusi, — agga keik selle
 nõuga: omma waimoliko häddalikt ollemist
 parrandada, süddamest kartust ja kurbtust
 wäljaaeada ja senna asfemele: rahho ja
 rõmo tua. — Agga se keik olli ilma asjata

ja ei läinud nenda korda, kuidas ta meel
 sedda mõtles ja soovis. Pea surrid temma
 lomad ennamiiste keik ärra ja mu warran-
 dus said üsna ärrawarrastud, temma põllo
 willi wälja peal nenda ka mu acawilli ja
 kassud rohhoaedas said suise kange õkülma
 läbbi ärrarikkutud ja wõetud, nenda et om-
 ma kasiwatiko=lastele ja waestele enam ei
 woinud ühtegi anda egga isse ommalgi
 enam taggawarraks ei olnud, ja hädda,
 nälg ja waesus tulli iggalt poolt naerdes
 wasto. Kui nüüd Mihklil biete willetsus,
 ja kitsas käes ja penike peus olli, sai ta
 otsogo seggaseks ja ütles meelt ärraheites:
 „Mis se keik on ja peab tähhendamata? Ma
 annan Jummalale keigist sest mis Ta mulle
 andis, kinnest — Temma waestele, ja om-
 meti wõttab Ta minno käest nüüd üsna
 keik ärra!“ Kui ta biete ihho ja hinge po-
 lest seggadusse, willetsusse sees nago sippelga
 pesjas olli, läks ta omma õppetaja jure
 omma willetsat luggu temmale kõnnelema
 ja head nõu ja õppetust palluma. „Se
 näitab mul“ ütles ta, „et Jummalal põlle
 minno hea teggude ülle ühtegi head meelt,
 ehk nago olleks minno head teud mitte head
 ollewad, ühhe sõnnaga üttelda: minna olleks
 ka nago Raim, kelle ohwrid Jummalale mele-
 pärrast ei olnud.“ Õppetaja, kellel se asfi
 küll tuttaw olli, küsis ommeti: „Miks pär-
 rast siis nenda?“ Mihkel wastas: „Sest et
 mul tännawo wägga hirmus õnnetused on

juhtunud: mis ma enne waestele andsin ja mu hea teggude tarwis pruikisin, on tänna=wo muist wargad ja rööwliid winud, muist külmi ja surmi wötnud, et ma nüüd teistele ei woi anda, egga isse ommal ka ennam ühtegi ei olle.“ — — Mihkli sõnad teggid õppetajat esmalt nago naeratama; agga et ta wägga kurb ja hädda täis olli, piddi ta tedda põllastama ja wastas: Wata, armas Mihkel, so head teod, mis ja teggid, ollid isseennesest õiged ja kiidowäärt; agga et ja neid häid teggusiid ollid teinud selle mõttega, et üsna nende läbbi sedda õigust ja taewa warrandust otsekõhhe tenida, mis Jummalala ees maksab, ni et ja paljast omma teggude pärrast ja ei mitte muido ja armust, usso läbbi Kristusse sisse, õigeks ja õnjalaks tahhad sada, siis polle ühtegi imme, et sul tännawo need head teod muist wargad, muist muud pahhad inimesesed ja muist külmi ja sandid ilmad so kääst ärrarikkunud. Neid on Jõsand, kui witsad omma käes pruikunud, kellega sind so pahha ja lihha=mõttede pärrast karristanud, et sega so lihha kääwarred katki murda, so wöerad jummalad ärrakaotada ja sind õige tundmisele sata. Sedda kõnnet kuuldes teggi Mihkel sured jilmad ja ütles: „Ja, kas siis neid asjo ei woi mitte hea teggude läbbi tenida?“

Õppetaja. Ei mitte, need sured asjad: pattust lahti sada ehk pattude andeksandmist, armo ja iggawest ello, same meie usso läbbi

Jesuse Kristuse siise, üsna muudo ja armust ja armo pärrast. Need asjad on Kristus omma raske teekäigo läbbi Jõsa jurest siit maailmast läbbi jälle Jõsa jure, omma kannatamisega ja sõnnakuulmisega kuni ristisurmami, meile ärrateniud. Kes sedda pühha Waimo läbbi ellawalt ussub, se saak neid kallid warrandussi kätte; kes ei usso, se polle neid, egga sagi mitte, kui ta ka igga aasta nago sinna, waestele, kes teab nri keik annab ehk igga Pühhapääw palwe maeas istub ehk teistele seal ette loeb, kui just se läbbi tahhab sedda ommale isse tenida, mis Kristus keigile teniud on.

Mõttele nüüd, Mihkel! kuidas woib need sured asjad: pattude andeksandmist, taewast ja iggawest ello mapealse asjadega osta, ja eesluggemisega läbbi kätte sada? Siis saaksid need rikkad ja palwemehhed üksi taewariki ja meie waesed willetsad peaksiime wälja ukse tahha jäma ehk hukka minnema.

Mihkel. Agga kas head teod ei aita egga maksja siis mitte märkigi?

Oppetaja. Need aitawad ka nattoke siis, kui uskus, armastusges, ja Jummalala armus tehtud, ja aitawad ka wähhe, nago Korneiliust, meid bige tee pole, — pattude andeksandmisega, bigeksamisega ja bige Kristuse tundmisega tulla. Agga keige isse omma hea teggude läbbi, mis bigeksamisega ees käiwad, ei woi meie ennestele armo egga bigeksamist koggoni mitte ärra tenida. Sest

se arm saab meile, usfo läbbi Jesusse Kris-
tusse sisse üsna muido ja selgest armust,
Kristuste tahtmisse järrele kingitud, ja sel-
lepärrast, et Jummal ja Kristusse pärralt
kõssi päini au ja wäggi on, ja ei mitte meie
süü. Sest olleks Abraam omma teggude
läbbi õigeks saanud, siis olleks au Abraami,
ei mitte Jummal ja pärralt; et agga
Abraam..... Rom. 4, 2.

Mihkel panni inneks ja nago kohkus
weel selle kõnne üle, ja ei mõistnud mitte,
mis olli böldud; need sõnnad ollid temmale
weel warjul ja seggased.

Nüüd wöttis õppetaja Ue Testamenti
kätte, ja küsis: Mihkel, usjud sa, et se
Jummal sõnna tödde ja ello on?

Mihkel. Jah, sedda ma ussun.

Õppetaja. Nüüd kule ja panne hästi
tähele, kas mitte Kristus ja temma apost-
lid ka ni ei ütle. — Õppetaja lugges tem-
male ette: Joan. 3, 16; 6, 40. Rom.
3, 20. Gal. 2, 16. Tit. 3, 5. Se
keik ei woinud Mikelt, kes hädda täis olli,
weel mitte rahhule panna; winafs tulli õp-
petaja selle tükkli peale Rom. 5, 18: „Se-
pärrast nüüd, nenda kui ühhe pattolangmisse
läbbi süü on tulnud keikide innimeste peale
hulkasamisfeks: nenda on ka selle ühhe Kris-
tusse õigusse läbbi Jummal arm tulnud
keige innimeste peale ello õigeksamisfeks.“ —

Se salm teggi Mikle piinudad wäinokõs-waldi
mad lahti. — Nenda, ütles ta, kas ni
gammalokobu

peame ka sedda õigust nõudma, mis Sum-
mala ees maksab nenda kui meie patto ja
üllekohhut ollema Adama käest pärrinud?

Õppetaja. Ja, Mihkel, nenda se on ka.

Mihkel. Nüüd ma mõistan sedda.

Õppetaja. Usjud ja nüüd, et se nende
peab ollema?

Mihkel. Jah, ma ussun.

Õppetaja. Kas olled sa rõmus, et sa
iggawest ello mammonaga ei woi osta egga
sullase wiisil ärratenida?

Mihkel. Jah tõeste! Se on üks õn, et
ma sedda tänna ollen nähha ja mõista sanud.
Olleks ma onnemeti ammo õppetaja jure tul-
nud, siis ma olleks ennem jubba õige tee
ja mõttele peale sanud. Nüüd ma ollen
sest surest murrest wälja gidatud; keik häd-
da, murre ja waew on otsego ühhekorraga
kaddund; mo südda on üsna rahhul.....
Kitus ja tänno olgo Summalale!

Õppetaja. Agga Mihkel, et sa mitte
wahhest ei mõtle: ma wiiskan head teod
ennesest ärra ja jättan neid mahha, sest et
õnnistus ja keik selle sarnatsjed asjad ussust
tulleswad, siis ütlen sulle: olle sa ka nüüdki
ni ussin hea teggudes, kui ennegi. Jak. 4,
17. „Sest usk ilma teggudeta on surnud.“

Sest acaast olli ja jäi Mihkel wabhaks
ehk lahti keigest sullase kartussest, süddame
waewast ja rahhotumast ellust; ja kui ta
sest saggedaste kõnneles, olli ta wägga rõmus
ja rahholinne. Ka usso katsumisje tundides

ja hädda aeal ni kui häil päiwil jäi ta kindlaste ja rahhul töe sisse. Kohhe pärrast omma ärkamisse tundi tulli ta õppetaja jure ja pallus sedda ramatud, kus ussust ni rohkeste ja kennaste luggeda woib, se on, Nut Testamenti. Õppetaja andis temmale ühhe, ja ta lugges sealt seest hole ja armastusjega.

Mis olleks siis nüüd se lühhem tee, Jummal ees õigeks ja õnsaks sada? Ei olle muud teist teed, kui usk Jesusse Kristusse sisse; sellepärrast ütles ka Paulus wangihoidjale, kes tedda küsis, mis pean ma teggema, et õnsaks sada: „Usku Issanda Jesusse sisse, siis saad sinna ja sinna perre õnsaks,“ Ap. Teg. 16, 31. Nüüd peab se usk mitte omma teggo, waid Jummalast tulles. Eest temma ees ei kõlba, mis ta omma käest ei tulle. Nenda kui omma tehtud, wals rahhasid on ollemas, nenda on ka omma tehtud wals ehk wõerast usko. Wõeras rahha, ni kui ebbausk ei kõlba egga maksja ühtegi. „Se on Jummal teggo, et teie ussute.“ Joan. 6, 29. Dige ussul peab pattust pöörminne ees käima, nenda kui kündminne enne külwamist. Pattustpöörmissse sees saab innimenne Jummal ees Ta kässo läbbi ni hukka mõistetud, nenda kui ühhe innimesse peale, kes surma üllekohhut teinud, üks ilmlik kohtomõistja, surma süüd ja kohhut mõistab; temmal on ka ni hädda, waew ja ahhasus, kui sellel, kui ta omma kohto otsust

kuulnud, mis tedda surma mõistnud. Uskus saab ta siis hukka mõistetud, ehk paljo enam Kristus saab temma eest hukka mõistetud, ehk weel enam: Ta on temma eest hukka mõistetud ja surmatud sanud; Kristusse hukkamõistmine ja surm maksab temmale. Kristus saab temma assemeheks, seläbbi saab ta wabaks ja surma süüst lahti mõistetud. Usso sees ja läbbi saab se aru temmale Kristusse käest; sellepärast sureb ta usso sees ja saab õigeks uskus. Pattustpöördes katsub inimenne keikjuggused nõud ja ettevõtmised järrele ja püab enmast parandada, agga wanna inimenne jääb ja ellab, ehk kül haige on ja keub; uskus agga saab ta tõeste Kristussega risti lödud ja tappetud ja sureb ka Temmaga ristis Rom. 6.

Kust teab siis agga, et Jummalä ees õiged olleme? Sedda ütleb meile jälle meie tekst ehk peabppetus: „Et meie nüüd ussust olleme õigeks sanud, siis on meil rahho Jummalä jures meie Issanda Jeesuse Kristusse läbbi.“ Rahhust Jummalä jures teame sedda. Õigel on rahho Jummalä jures, agga selle õigel, kes usso läbbi õigeks sanud. Üks teine on omma patto pärrast murreta ja rahhul, siis polle se mitte se rahho, kellest siin rägitakse, waid rahho ilma õige rahhota, ja tänna ehk homme woib ta fest omma rahhust ärratud ja sure ilma rahhota ollemisse sisse sada. Sel usso läbbi

sanud õigel agga jääb se õige rahho, mis Jummalast on; sest Kristus on temma rahho, ja se jääb, kui ka taewas ja Ma hukka lähheb: „Jesus Kristus on sesamma eile ja tänna, ja iggaweste.“ Ebr. 13, 8.

Se rahho teeb tedda ka tuggewaks wõitlimisfes lihha, werre ja pattuga, ja pühhitseb tedda. Sellepärast ütleb ka Paulus: „Se Jummal rahho, mis üllem on, kui keik mõistus, hoiab teie süddamed ja teie meled Kristusse Jesusse sees.“ Wil. 4, 7. Mago ühhe kantsl sees ehk kilbi woi müri tagga saab innimenne selle rahho sees keige jadana peale jooksmisse ja ta tulliste noolte eest hoitud, nenda et ükski pat egga surm, ükski hädda egga willetsus, kurrat egga pörgo ja kegi Jum tedda ärra ei woida, ja ei woi tedda Kristussest lahti kiskuda, egga hukkatusse sisse wiisata. Mis woib meid lahutada Kristusse armastusest? — Rom. 8, 38. 39. Õigeksamisese järrel jõuab õnsaksaminne, ja kes enne agga Jummal ees õige olli, saab sedda nüüd ka innimeste ees õllema. Sepärast esmalt õigeks ja õnsaks, ja selle järrele pühhaks. Mõnned uskmata innimesed ütlewad, et sedda rahho ei woi mitte sada, ja omma hinge õnnistusest ei woi tõeste mitte paljo teada egga selle poolest kindel olla.... Ja nemmad rääkwad nenda, et naad omma lihha mele järrele ellawad. Mõnned teised, kes endid pühhamaks pidawad kui teised ja isse seltsi heitwad, selle-

tawad sedda asja jälle teist wiisi ja ütlewad, et peab omma pattude ja õnnistusse pärrast ka nattoke kannatama, teed käima, waewa näggema ja mõnne ohwriga ka head teggema, et wäljaspidi ka middagi nähha olleks; ja et peab ka enne ennam ehk wähhem aega otajate seas ollema enne kui isse seltsi ehk eõsimiste hulka wasto wõetakse ja kui nende seas jubba ollakse, siis.....; ja et keige hea teggude läbbi, mis jure isseärranis jälle õssa=annid keige ennam arwatakse, peab ennast omma hinge õnnistusse wäärt parremaks, ja ausamaks teggema, kui teised inimesed. Ja selle õppetusse jures wõib ja peab ikka jälle kaksipiddi mõtlema, kas piisut woi paljo on tehtud ja omma pattude andeksandmisfeks ja hinge õnnistussele illuks ja auuks antud. Algga se õppetus on otse mele tekki wasto, sest nenda ütleb Paulus: Et meie nüüd usjust olleme õigeks sanud, siis on meil rahho Jummalala jures meie Jõsanda Jesusse Kristusse läbbi." Ja muidogi, kellel omma tehtud paljas usk on, se ei sa ilmaiski sedda rahho kätte; kes agga töõsises uskus Jesusse jure tulnud on, se saab rahho Jummalala jures, nenda kui Paulus ja keik pühhad sedda said; 2. Tim. 4, 7. 8. ja wõttab sedda sõnna ja teoga tunnistada. Ta tenib Jummalat ilma kartuseta omma elloaeg pühhitusfeks ja õigusfeks, mis Temma mele pärrast on. Luk. 1, 74. 75. Sepärrast, armas ristinnimenne, ja Jum-

mala sõnna peale kindlaste seisma uskus ja lotusjes, tulle Jesusje jure ja usso Temma jisse, siis saad sa rahho ja omma hingele iggawest õnnistust. Tahhad sa agga isseennast bigeks ja selle õnnistusje wäärt ausersaks ja õsfallisjeks tehha, nenda kui mõnned ja muud sedda tewad ja ei mitte ka ilma muido teisa ja sind ei õppetä, siis ei sa sinna ial siin egga seal rahho kätte, ja nenda ei woi ka ial õnsaks egga pühhaks sada.

Nenda on ka se tõssi, mis need laulo salmid ütlewad :

Jah, armust wõin ma õnsaks sada,
 Kas usud, südda, woi ehk ei?
 Miks wõttad nenda tuimaks jada,
 Kas kirri polle tõssi, woi
 Eks tõdde ikka tõeks jääb :
 Et armust sulle taewas saab.

Ses asjas omma tö ei kõlba,
 Se selle assi, kel kõik nõu.
 Se Jesus kutsub suurt ja alwa ;
 Sest Temmal on kõik wäggi, ann.
 Ta on keik maad ja taewad loond, —
 Meil' õnnistust ja rahho toond.

Ei Temma polle wahhet piddand,
 Just pattusid ta armastas.
 Meid otjis ta, mis ollid laddund.
 Kes tedda nõundis — rõmustas.
 Ta omma jüngrid käsks ka
 Ni tehha, kuida olnud ta.

Mei' hinge õnnistus on walmis,
 Ja keigile ka pakutud. —
 Kumb : wariseer woi tõluer palwes

Sai enam bigeks mõistetud? —
Suur wahhe tek on kärrisend,
Ma romo pärrast wärrisend.

Keik pattused mo jure tulge!
Ni hiiab Jeesus ikka weel,
Keik ühhed bed, wennad olge,
Üks olgo teie waim ja meel.
Üks ollen ma, üks arm on teik,
Teid walgustab üks ainus Päik'.

Me' ühtegi woi head tehha —
Kül teab pühha Näggia —
Kui endid woime önsaks tehha,
Mis on siis Önnisteggia?
Keik lihha on pat, muld ja pärm,
Se keigist üllem: ikka arm.

Keik arm on isse önsaks teinud,
Ja nõuab wasto: armastust.
Kes lunnastus'-tööd kuulnud, näinud,
Se tunneb romo, kurwastust,
Keik — isseennast unnustab
Ja Jeesust üksnes armastab.

Siis möttele sedda sõuna „armust“
Ni saggest kui so mötted, pat
Ja sadan: püüdwad tehha kurbtust,
(Siis) Ka weel, kui surm sull' pakkub lät; —
Mis ülle mele, mõistusi' läib,
Se Jesu arm teik anda täib.

Sest, wennad, jägem armo sisse,
Meil jägo „armastama“ tööks;
Keik muud teind meie Jeesus isse.
Kes armo-kingi wasto lööks? —
Kui ust ja lotus möda lääb,
Siis armastus weel ikka jääb.

1.20

VI. EKPI. 01. 24

1/23/24

Ar 865

Pulma-rie
ja kuis